

УДК 130.122: 37.013

Методологічні підходи до дослідження освітнього простору

Г.А. ГРИГОРОВ

Дніпропетровський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти,
м. Дніпропетровськ, Україна
E-mail: georgygrigorov@gmail.com**Авторське резюме**

Взаємозв'язок формування нової медійно-інформаційної реальності зі становленням концепту освітнього простору дуже добре проявляється при співставленні останнього з поняттям освітнього середовища. Системні дослідження освітнього простору дали можливість його чітко структурувати і на цій основі дати визначення, що по своїй суті є просто переліком атрибутивних характеристик, функцій та елементів. Разом з тим уже існують спроби комплексного визначення освітнього простору як самостійної категорії, що цілісно відображає даний соціальний феномен.

Освітній простір розглядається як складна система, що розвивається, динамічна єдність суб'єктів освітнього процесу і їх відносин. У зв'язку зі зміною змісту освіти змінюється й форма процесу її організації. Структуроване різноманіття відносин між суб'єктами освітнього процесу і формує освітній простір. Розуміння освітнього простору у контексті взаємодії його суб'єктів є важливою передумовою його поєднання з медіа-простором як середовищем поширення інформації. Оскільки освітній простір є сферою взаємодії суб'єктів освітнього простору, у цьому процесі взаємодія представлена як активне відношення із середовищем, яке можна розглядати як інформаційно-медійний компонент освітнього простору, структурованого так, що він сам впливає на інших суб'єктів освітнього простору.

Ключові слова: освітній простір, філософія освіти, методологія.

Methodological approaches to research of educational space

G.A. GRIGOROV

Dnipropetrovsk regional institute of postgraduate pedagogical education,
Dnepropetrovsk, Ukraine
E-mail: georgygrigorov@gmail.com**Abstract**

Relationship formation of new media and information reality with the development of the concept of educational space very well seen by comparing the latter with the concept of the educational environment. System Research education space have enabled him clearly structured and on this basis to define what in essence is a list of attribute characteristics, functions and elements. However, there are already attempts to determine a comprehensive educational environment as a separate category holistically reflects this social phenomenon.

Educational space is seen as a complex system developing dynamic unity of the subjects of the educational process and their relations. Due to changes in curriculum change process and the form of its organization. Structured diversity of relations between subjects of the educational process and forms the educational community. Understanding the educational environment in the context of the interaction of its subjects is an important prerequisite for its combination of media space as a medium of information. Because the educational environment is an area of interaction of educational space in the process interaction is presented as an active relationship with the environment, which can be seen as information-media component of educational space, structured so that he affects the other actors of the educational space.

Key words: educational space, philosophy of education, methodology.

Постановка проблеми. Поняття освітнього простору несе велике значення не лише як науковий концепт, але й як елемент практичного опису реальних освітніх процесів, про що, зокрема, говорить використання його у державних документах, урядових угодах, документах навчальних закладів. Звідси випливає, що виникає необхідність уточнення цього поняття й співвіднесення його як з філософською категорією «простір», так і з поняттями, що описують практичну освітню діяльність.

Аналіз досліджень і публікацій. Термін «освітній простір» став зустрічатися як мовний

оборот серед науковців та педагогів наприкінці 1980-х рр., тоді ж він увійшов в офіційні документи. Раніше в науці для позначення понять, подібних йому, використовувалися терміни «середовище», «ситуація», «система», «світ» та інші. Тільки в науковій літературі 1990-х років теорія освітнього простору починає досліджуватися досить глибоко, з'являється ряд дисертаційних робіт, присвячених проблемам освітнього простору або його окремим рисам і характеристикам. З'являються статті, в яких розглядаються різні характеристики освітнього простору. Однією з перших була робота Б.С.Гершунського, в якій він розглянув про-

© Г.А. Григоров, 2013

блему структурування освітнього простору, при цьому освітній простір розглядається з погляду системного підходу [3]. Культурологічний підхід до освітнього простору розвивається в роботі В.А. Конєва [6]. Наступним етапом стала поява низки робіт, присвячених процесу формування освітнього простору у контексті становлення сучасного інформаційного простору.

Саме для характеристики освітньої сфери, що стимулює безперервні, цілісні процеси взаємовпливу особистості й суспільства в континуумі минулого, сьогодення й майбутнього, з кінця 80-х рр. минулого століття став використовуватися термін «освітній простір». У середині 90-х рр. це поняття ввійшло до широкого наукового обороту, поступово перетворилося в наукову категорію й стало розглядатися й обґрунтовуватися поряд з іншими фундаментальними філософськими поняттями такими, як соціум, культура, соціальний розвиток й іншими. У цьому зв'язку цілком слід погодитися з відомим дослідником В.П. Борисенковим [1, С. 11], який констатує, що «категорія «освітній простір» відкриває нову епоху у розвитку освіти».

Мета дослідження. Розкрити основні методологічні підходи до аналізу поняття «освітній простір».

Виклад основного матеріалу. Таким чином, швидке входження словосполучення «освітній простір» у лексикон не є випадковим. Воно збігається з переходом суспільства до інформаційної стадії розвитку, формуванням інформаційного простору, який, безумовно, має освітні функції й виявляє вплив на освітній простір. Як вказують дослідники, «формування уявлень про освітній простір у взаємозв'язку з деякими іншими просторами стало можливим у результаті інформатизації й комп'ютеризації суспільства, зокрема більш сильної взаємодії різних освітніх систем, що проявляється у збільшенні потоків інформації» [5, С.108].

Взаємозв'язок формування нової медійно-інформаційної реальності зі становленням концепту освітнього простору дуже добре проявляється при співставленні останнього з поняттям освітнього середовища. На наш погляд, це поняття треба, виходячи із сучасних тенденцій інформатизації системи освіти, трактувати не з погляду освітнього оточення, а узагальнено, як набір медій, включаючи різні зв'язки й взаємодії людини зі світом, що її оточує. Термін «медіа» найбільш часто якраз і розуміється як набір середовищ, у яких людина живе, але більш правильно його розуміти як набір середовищ, за допомогою яких людина спілкується. Темпи здійснення освітніх функцій у природних умовах недостатні. Тому природне середовище зазнає цілеспрямованих змін, зазнають змін

взаємини людей для інтенсифікації освітнього процесу. Цілком природно за таких умов виникає потреба в освітніх середовищах. Подальша еволюція освітніх середовищ, їх об'єднання й соціалізація приводять до формування освітнього простору. Формування освітнього простору йде в міру досягнення освітою інституалізованого характеру.

Значну роль у становленні освітнього простору інформаційного суспільства також відіграє набуття освітньою сферою характеру масової діяльності, у тому числі й ринкового характеру, в умовах «суспільства знання». Якщо взяти за основу поняття освітньої послуги й освітньої інформації, то освітній простір можна визначити як простір, у якому здійснюються освітні послуги. Освітні послуги можливі тільки при наявності найрізноманітніших джерел таких послуг і їх споживачів. Таким чином, можна говорити про потоки освітньої інформації й освітніх послуг у суспільстві, і про соціальні утвори, що є відповідним каналом передачі цих послуг і інформації. Уся сукупність відповідних джерел, споживачів і каналів передачі дає уявлення про освітній простір і визначає його.

Системні дослідження освітнього простору дали можливість його чітко структурувати і на цій основі дати визначення, що по своїй суті є просто переліком атрибутивних характеристик, функцій та елементів. Серед таких визначень сьогодні в трактуванні освітнього простору виділяють два підходи: рамковий (В.С. Лазарев, М.М. Поташник та інші) і дискурсивний (Л.М. Андрюхіна, Л.Н. Антонова, Ю.В. Громико, Г.Б. Корнетова та інші).

У межах першого поняття «простір освіти» розкривається через наступні основні характеристики:

- суб'єктивно-діяльнісні (суб'єкти освітньої діяльності, їх типи, множинність, різноманітність, характер зв'язків і відносин);

- ціннісно-орієнтаційні (освітні запити, цінності й орієнтації, цілі, напрямки диференціації й диверсифікованості освіти на різних рівнях - аж до простору класу й окальної педагогічної події);

- змістовні (концептуальні, включаючи моделі організації змісту освіти (предметно-інформаційну, діяльнісно-технологічну, особистісно орієнтовану, соціокультурну; предметні проєкції - освітнє середовище, освітня інституція, освітній процес тощо);

- організаційно-управлінські (освітня політика, що розкривається через її цілі й засоби; основні форми організації освіти; способи міжвідомчого, сферного управління).

Розглянуті характеристики перебувають у логічному взаємозв'язку. При цьому

М.М. Поташник вважає, що становлення подібного варіативного освітнього простору представляє собою закономірний культурно-історичний процес із певними стадіями, рушійними силами й механізмами розвитку [8].

У межах іншого напрямку фіксується увага на різних формах організації простору, при цьому освітній простір розглядається як різні способи (від світоглядних до організаційних) взаємодій різних суб'єктів освітньої діяльності. Наприклад, А.В. Шогенов пропонує трактувати освітній простір як результат конструктивної інтегруючої діяльності. Він звертає увагу на те, що в освітньому просторі здійснюється взаємодія освітніх середовищ і форм існування освітнього співтовариства як соціокультурного й соціопсихологічного феномена. Відповідно А.В. Шогенов виділяє наступні характеристики освітнього простору:

- багатофункціональність, тобто відповідність різноманітним цілям, можливість вирішення різного рівня й типу завдань, здійснення різноманітних видів освітньої діяльності;

- багатопрофільність, тобто надання широкого спектра освітніх послуг, диференційованих за ознаками різних видів змісту (у тому числі технологій освіти);

- адаптивність і мінливість, тобто високий ступінь освітньої толерантності, швидке реагування на мінливу ситуацію.

Отже, словосполучення «освітній простір», на підставі проведеного аналізу, А.В. Шогенов пропонує в наступному трактуванні: «Це, поперше, сама можливість реалізації на всьому просторі сучасної освіти з рядом загальних параметрів, заснованих на гармонічній і вільній комбінації загальнолюдських цінностей, сучасних досягнень глобальної світової культури, з одного боку, і національно-культурних, а також територіально-культурних традицій територіальних співтовариств, ... - з іншої.

Це, по-друге, низка принципів і пріоритетів освітньої політики, заявлених рамкових установок, що юридично мають характер, обов'язковий для всіх суб'єктів освіти...

Це, по-третє, варіативна комбінація освітніх парадигм і практик (цілей, змісту, технологій, організаційних моделей), освітніх «інституцій» (освітніх програм, проєктів, комплексів, систем різних рівнів, асоціацій, мереж), а також різних способів взаємодії суб'єктів освіти [10, С. 6-7].

Разом з тим уже існують спроби комплексного визначення освітнього простору як самостійної категорії, що цілісно відображає даний соціальний феномен. Так, В.І.Слободчиков під освітнім простором розуміє абстрактне поняття, що відображає сукупність матеріальних і інформаційних об'єктів (освітніх об'єктів) і

суб'єктів освіти, у взаємодії з якими відбуваються освіта і розвиток особистості цієї взаємодії (спілкування, діалогу) [9, С. 4].

Важливе значення в руслі нашого дослідження має позиція М.Я. Віленського й Е.В. Міщерякової, які інтерпретують категорію «освітнього простору» як цілісну інтегративну одиницю соціуму, нормативно або стихійно структуровану систему з власною системою координат, що сприяє ефективній професійній підготовці [2, С.12].

На сьогодні поняття освітнього простору в сучасній літературі вже стало об'єктом масштабних досліджень і відповідно одержало низку трактувань. Так, дослідник О. А. Леонова узагальнює дані трактування в такий спосіб: «У ході аналізу низки досліджень були виявлені наступні типові випадки використання поняття «освітній простір»: в якості метафори; як синоніма терміна «освітнє середовище» у значенні «територіальної» категорії, пов'язаної з масштабом тих або інших явищ в освіті або соціальної практиці; як результат можливої інтеграції існуючих елементів системи освіти; у значенні одного з рівнів соціального простору (поряд з економічним, політичним, культурним простором); як явище в суспільних відносинах країн, як специфічна якість єдності; як результат конструктивної діяльності» [7, С. 37]. На нашу думку, цей перелік і зараз вже не є вичерпним і можна передбачити, що в подальшому виникнуть і нові інтерпретації концепту освітнього простору з огляду на принципово важливу його роль у дослідженні специфіки освітньої діяльності інформаційного суспільства.

Зокрема, вже зараз можна сказати про явно недостатню філософсько-категоріальну обґрунтованість вказаного концепту. Адже його значущість дає підстави характеризувати поняття освітнього простору в контексті формування інформаційного суспільства як одне з фундаментальних понять філософії освіти. А це означає, що його зміст базується на історико-філософському аспекті проблематики простору як такого, який пов'язаний з пошуком підстав об'єднання світу й людини та загалом людського перебування у просторі буття. На нашу думку, поняття освітнього простору має відображати той факт, що уявлення про простір завжди були універсальними формами освоєння людиною навколишнього світу, що розвивається відповідно до об'єктивної різноманітності простору.

Категорія простору виступає як універсальне поняття, оскільки в ньому можна зафіксувати єдність різноякісних явищ у цілісності світу. Сьогодні саме для цього різні науки використовують термін «простір», включаючи

його у свій понятійний апарат і використовуючи в якості інструмента для побудови власних предметних граней і теорій. Простір — категорія, яка цікавить фахівців різних галузей науки: філософів (простір як навколишній дійсність), психологів (сприйняття й відображення людиною реальної дійсності), людей творчих професій (простір скульптури, художнього тексту), педагогів (освітній, виховний, відкритий, інформаційний простір), лінгвістів (відображення категорії простору за допомогою мови, комунікативний простір), фахівців з інформаційних технологій (інформаційний простір). Політологи й соціологи бачать простір як сукупність державних і суспільних механізмів, географи — як тетраду просторових понять «територія», «район», «простір», «місце» і т.д. Кожна наука, звертаючись до поняття «простір», вносить у його опис специфічні характеристики свого предмета.

Розуміння освітнього простору як інтегруючого механізму щодо освітньої сфери ставить питання визначення основи забезпечення її цілісності. Ми розділяємо думку дослідників, що суть предметно-конкретного простору (соціального, освітнього, економічного і т.д.) може бути виявлена тільки на основі й завдяки наявності існуючого вихідного й нерозчленованого почуття просторовості. Тому простір розглядається як результат діяльності суб'єкта, тобто продукт цієї діяльності. Формування людського суб'єкта, становлення його особистості значною мірою детерміноване прилученням його до існуючого порядку простору-часу, насамперед, самим фактом його наявності. Простір склався у результаті відчуття людиною просторовості у процесі її культурогенезу у зв'язку з об'єктивізацією існуючих явищ і уявлень про них. При об'єктному підході простір представляється як певна картина світу, що розуміється в якості сукупності зовнішніх об'єктів. Суб'єктний підхід ґрунтується на розумінні простору як відображенні наших почуттів і думок. Але величезне значення має і діяльнісний підхід, який дозволяє розглядати простір як єдність зовнішніх стосовно суб'єкта речей і його думок про них, утворюючи феноменологічну єдність «практик». Це означає, що простір утворюється не тільки речами, але й змістами.

Вказана методологія дозволяє вирішити питання філософської визначеності феномена освітнього простору. У соціальних і гуманітарних науках широке поширення одержали уявлення тією чи іншою мірою пов'язані з просторовими характеристиками буття людини — «місце проживання», «суспільний простір», «простір суспільства», «простір життя людини», «просторовий фактор суспільства», «куль-

турний простір», «освітній простір» тощо. Як правило, вони використовуються як синоніми, більше того, найчастіше в одній і тій же роботі може зустрітися кілька таких понять. Однак усі ці трактування можна об'єднати описаною вище феноменологічною інтерпретацією простору як певного «середовища», що породжується взаємодією людей між собою (простір взаємодії). У цьому випадку «простір» також зв'язується із природним середовищем, але цей зв'язок розглядається винятково з погляду суб'єкт-суб'єктних взаємодій. Незважаючи на те, що і при цьому формуються різні підходи до визначення сутності освітнього простору, однак є і його загальні характеристики, такі як системності; наявності просторових координат; розгляду елементів системи не ізольовано, а цілісно; інформаційності простору; просторової цілісності освіти; індивідуально-розвиваючої спрямованості навчання тощо. Також слід відзначити загальні риси розуміння освітнього простору, що містить у собі наступні положення:

- «освітній простір» розглядається як частина «середовища», у межах якого відбуваються буття та розвиток людини;

- освітній простір розглядається крізь призму особистості, тобто у межах концептів «особистість у середовищі», «особистість і середовище», «особистість і простір» тощо;

- побудова моделі освітнього простору як фрагмента, частини простору соціального.

Із цією інтерпретацією поняття просторовості тісно пов'язане поширення поглядів на розвиток особистості й суспільства, що одержали популярність в останні десятиліття. Згідно із цими поглядами, простір бачиться як сутнісне буття «не-я», тобто все те, що лежить поза суб'єктом. Поняття «простір суб'єкта», «життєвий світ» тощо наповнюються сукупністю реальних і потенційних взаємодій. Вони породжують необхідність звести разом у єдиний простір різні види дій, як обумовлені особистим вибором. Не соціум і його сфери (включаючи освітню) існує в просторі, а простір буття є формою існування соціуму. Соціальний культурний, освітній простори є не просто умовою зв'язаності, безперервності, організованості соціального процесу; це форма руху людського буття у вигляді певної координації людей, їх дій і певних умов, засобів і результатів життєвих процесів.

Саме у такому контексті розуміння просторовості цілком доречно прийти до висновку, що «різномірність соціального простору, існування в ньому специфічно орієнтованих освітніх практик дозволяє виділити в загальному соціальному просторі «освітній простір», який може бути розкритий через певну сукуп-

ність повсякденних вчинків його суб'єктів, їх практичних дій і проектів. Освіту, таким чином, можна тлумачити як єдність процесу й результату освоєння й присвоєння особистістю узагальнених способів взаємодії з дійсністю й самою собою, вироблених людським співтовариством і закріплених у культурі» [4, С.242].

Освітній простір розглядається як складна система, що розвивається, динамічна єдність суб'єктів освітнього процесу і їх відносин. У зв'язку зі зміною змісту освіти змінюється й форма процесу її організації. Структуроване різноманіття відносин між суб'єктами освітнього процесу і формує освітній простір. Розуміння освітнього простору у контексті взаємодії його суб'єктів є важливою передумовою його поєднання з медіа-простором як середовищем поширення інформації. Відносини між суб'єктами освітнього простору обумовлені процесами трансляції інформації, тому для визначення структури освітнього простору використовуються поняття інформаційного простору, медіа-простору як безлічі джерел інформації й середовища, в якому вона поширюється. Інформаційне поле освіти є фрагментом трансльованого в освітній простір інформаційно-медіального простору суспільства, який являє собою різноманіття форм упорядкованості

соціальних відносин, законів їх функціонування й розвитку. Оскільки освітній простір є сферою взаємодії суб'єктів освітнього простору, у цьому процесі взаємодія представлена як активне відношення із середовищем, яке можна розглядати як інформаційно-медійний компонент освітнього простору, структурованого так, що він сам впливає на інших суб'єктів освітнього простору. Ця структура може бути визначена, по термінології Л.С. Виготського, як «ідеальна форма середовища», тобто той зміст культури, який був вироблений людством у процесі історичного розвитку.

Висновки. Таким чином, освітній простір, що представляє собою форму єдності людей, складається в результаті їх спільної освітньої діяльності. В основі процесів цілепокладання такої діяльності лежать погоджені потреби її суб'єктів, при цьому цілі й засоби їх досягнення формуються самими суб'єктами завдяки освоєним механізмам культури. Дослідження проблеми сутності освітнього простору є одним з перспективних напрямів філософії освіти, який визначає методологічні передумови для інтерпретації освітньої діяльності у межах культурологічного підходу, де освітній простір аналізується у контексті соціокультурного середовища буття людини.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Борисенков В.П. Поликультурное образовательное пространство России: история, теория, основы проектирования / В.П. Борисенков, О.В. Гукаленко, А.Я. Данилюк. - М.: Педагогика, 2006. - 428 с.
2. Виленский М.Я. Образовательное пространство как педагогическая категория / М. Я. Виленский, Е.В.Мещерякова // Педагогическое образование и наука.-2002. -№ 2.-С.8-18.
3. Гершунский Б.С. Проблема структурирования образовательного пространства / Б.С. Гершунский // Педагогика. - 1997.- № 3. - С. 10-15.
4. Касторнова В.А. Анализ подходов к определению образовательного пространства / В.А. Касторнова // Вектор науки Тольяттинского государственного университета. - 2012. - № 1. - С. 239-244.
5. Касторнова В.А. Развитие становления понятия образовательного пространства, базирующегося на информационно-образовательной среде / В.А. Касторнова // Теория и практика общественного развития. - 2012. -№10. - С. 107-111.
6. Конев В.А. Культура и архитектура педагогического пространства / В.А. Конев // Вопросы философии. - 1996. - №10. - С. 46-57.
7. Леонова О. А. Образовательное пространство как педагогическая реальность / О.А.Леонова // Alma Mater (Вестник высшей школы). - 2006. - № 1. - С. 36 - 40.
8. Поташник М.М. Качество образования: проблемы и технологии управления // М.М.Поташник. - М.: Пед. о-во России, 2002. - 350 с.
9. Слободчиков В.И. Подходы и проблемы перехода к открытому образовательному пространству / В.И.Слободчиков // Переход к Открытому образовательному пространству: стратегии инновационного управления. - Томск, 2003. - С.3-12.
10. Шогенов А.А. Интеграционные процессы как фактор развития образовательного пространства поликультурного региона : автореф. дис. ... д-ра пед. наук / А.А. Шогенов. - М., 2007. - 36 с.

Стаття надійшла до редакції 01.08.2013

REFERANCES:

1. *Borisenkov V. P., Hukalenko O. V., Danyluk A. J. Polikulturnoye obrazovatelnoye prostranstvo Rossii: istoriya, teoriya, osnovy proyektirovaniya (Multicultural education space Russia: history, theory, principles of design). Moscow, 2006, 428 p.*

2. *Vylenskiy M. J., Meshcheriakova E. V.* Obrazovatelnoye prostranstvo kak pedagogicheskaya kategoriya (Education space as a pedagogical category). *Pedahohicheskoe obrazovaniye y nauka*, 2003, no. 12, pp. 8-18.
3. *Gershunsky B.S.* Problemi strukturyrovaniya obrazovatelnoyogo prostranstva (The problem structuration of education space). *Pedagogica*, 1997, no. 3, pp. 10-15.
4. *Kastornova V.A.* Analiz podhodov k opredeleniyu obrazovatelnoyogo prostranstva (Analysis approaches to definition of education space). *Vektor nauky Togliattinskogo gosudarstvennogo universiteta*, 2012, no 1. pp. 239-244.
5. *Kastornova V.A.* Razvitye stanovleniya ponyatiya obrazovatelnoyogo prostranstva, bazyruyuschehosya na informatsionno-obrazovatelnoy srede (Development of becoming of definition of education space, wich based on information-education environment). *Teoriya y praktika obschestvennoho razvityiya*, 2012, no. 10. pp. 107-111.
6. *Konev V.A.* Kultura y architectura pedagogicheskogo prostranstva (Culture and architecture of pedagogical space). *Voprosi fylosofiy*, 1996, no. 10, pp. 46-57.
7. *Leonova A.A.* Obrazovatelnoye prostranstvo kak pedahohicheskaya realnost (Education space as a pedagogical reality). *Alma Mater (Vestnyk vissyey shkoli)*, 2006 no. 1, pp. 36 - 40.
8. *Potashnyk M.M.* Kachestvo obrazovaniya: problemy y tehnolohyy upravleniya (The quality of education: problems and technology of management). Moscow, 2002, 350 p.
9. *Slobodchikov V.I.* Podhody y problemy perehoda k otkritomu obrazovatelnomu prostranstvu (Approaches and problems of transition to Open education space). *Perehod k otkritomu obrazovatelnomu prostranstvu: stratehiyu ynnovatsyonnoho upravleniya*. Tomsk, 2003, pp.3-12.
10. *Shohenov A.A.* Yntehratsyonniye protsessy kak factor razvitiya obrazovatelnoyogo prostranstva polykulturno-ho regiona: avtoref. dys. ... dokt. ped. nauk (International processes as a factor of development of education space of polycultural region. Abstract. thesis ... Dr. ped. science). Moscow, 2007, 36 p.

Григоров Георгій Альбертович – здобувач

Дніпропетровський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

Адреса: 49006, Україна, м.Дніпропетровськ, вул. Свердлова, 70

E-mail: georgygrigorov@gmail.com

Grigorov Georgiy Albertovich – applicant

Dnipropetrovsk regional institute of postgraduate pedagogical education

Address: 70, Sverdlov Str., Dnepropetrovsk, Ukraine, 49006

E-mail: georgygrigorov@gmail.com